

Oponentský posudek na bakalářskou práci *Ondřeje Barana*

„Fenomén současného fotbalového fandovství v České republice a jeho vztah k násilí“

Bakalářskou práci Ondřeje Barana posuzuji jednak podle cíle, který si v práci zadal, a také podle nároků kladených na odborný text, který bakalářská práce představuje. Posledně jmenované hledisko budu sledovat podle toho, jak je cíl práce převeden do zkoumatelného problému, jak je využita současná odborná diskuze k formulaci hypotéz, jaký metodologický postup je využit pro empirické doložení hypotéz a jak jsou získané poznatky interpretovány s ohledem na formulované hypotézy.

Cíl práce autor formuluje v úvodu. Chce sledovat fenomén fanouškovství, který zařazuje do specifických socializačních aspektů, do kontextu „pocitů sounáležitosti a vítězství v soutěži“ (s.3) obsahující prvky „náhody, rizika, nepředvídatelnosti“ (s.4), kde se vytvářejí předpoklady pro formování kolektivit fanoušků a pro transcendenci jejich jednání do násilných forem. Předmět svého zkoumání podporuje sadou otázek, které jsou zaměřeny na kontext, příčiny a průběh projevů násilí u fotbalových fanoušků. Klíčová je následující teze: přesun od formy hooligans k formě ultra představuje alternativní proud směrem od násilných forem fanouškovství (s.5). Tato teze představuje problém, který je jak aktuální, tak zkoumatelný, dokládá autorovu obeznámenost se zkoumanou oblastí i jeho imaginativní studijní dovednost. V následném kroku autor charakterizuje metodický postup, který bude využívat: studium odborné literatury; analýzu dokumentů a zúčastněné pozorování, které má k diskutované problematice dokládat primární data ve formě příkladů k závěrům plynoucích z odborné literatury (s.7). K metodickému zajištění své analýzy autor předpokládá možnost empatie k jednání obou klíčových forem fanouškovství, proniknutí do uvažování hooligans a ultra (s.8).

V následujících kapitolách (3-6) jsou s pomocí domácí i zahraniční odborné literatury diskutovány vybrané sociální charakteristiky, které se vztahují ke studovanému tématu: souvislosti herní situace s násilím; povaha diváctví, kolektivit a násilí (podle Tilliho); formy násilí spojených s diváctvím. Pro téma práce je klíčová kapitola 7 pojednávající o dynamice, formách a cílech fanouškovského sdružování ve skupinách hooligans a ultras. Následná kapitola pak tuto diskusi podporuje analýzou identifikačních nacionálních a rasových vlivů. Závěr shrnuje postup uplatněný v práci: přijaté předpoklady o sociální povaze násilí (pojetí Canettiho), negativní úlohu médií, význam kolektivity pro tvorbu násilí a faktory podporující zmírňování násilných aktivit fotbalového diváctví (generační změna, politizace problému, růst vlivu ultras).

Jak lze bakalářskou práci hodnotit podle výše uvedených kritérií? V práci je zřetelně formulována tematická oblast, cíl práce a plodný výzkumný problém. Další postup však není produktivně organizován ve prospěch řešení tohoto problému. Hlavní nevýhodu spatřuji ve formulaci metodologie před odbornou diskuzí k tématu a z ní plynoucích možných hypotéz. Autor sice svou praktickou obeznámeností se studovanou situací tento deficit zmírnil, avšak oslabil současně přesvědčivost argumentů ve prospěch zkoumaného problému – alternativní cestě fotbalového fanouškovského hnutí a subkultury. Výhodou práce je, že bohatě a v dobré literární podobě charakterizuje studovanou situaci, avšak neposkytuje dostatečně empiricko-analytický vhled do zadaného problému. Také to souvisí s tím, že metoda zúčastněného pozorování nebyla vhodně použita – jako zařaditelné případy do autorova pojetí. Z toho pak

plyne riziko nedostatečné zdůvodněnosti některých stanovisek, jako je tomu u argumentu o negativním vlivu médií (ss. 14-15, s.69). Také zajímavé argumenty o sociálním složení ultras a jejich příklonu k performativním aktivitám jsou jen naznačeny a málo doloženy (jsou však klíčové pro zkoumaný problém). Autorův důraz na využívání pozorovaných situací jako příkladů by však vyžadoval přesnější prezentaci přístupů k teoretickým pojmům, se kterými pracuje. Např. při diskuzi o pojetí násilí by bylo případnější poukázat na existující přístupy a důvody, které využívají, než je odmítnout s odvoláním na osobní názor (s. 19). S ohledem na formulovaný problém by pak důkladnější diskuse o pojetí hry ukázala, že pro formulovaný problém by bylo vhodnější využít také ty přístupy, které chápou hru nejen v kontextu soutěže a vítěze, ale také jako udržování a tvorby pravidel (a obecněji strukturních okolností). Evidentně by se to zračilo při úloze rozhodčího (s. 26) i při hodnocení perspektivnosti vlivu ultras.

Mám ještě dílčí otázky, které se vztahují k některým formulacím: mohou události sezóny 2003-2004 zdůvodnit frustrační teorii? Může titulní strana deníku Sport doložit kvalitu profesionální úrovně rozhodčích? (s.27) Jaké mohou být důvody politizace fanouškovského hnutí? Jsou k dispozici data o vzdělanostní a profesní struktuře hooligans a ultras?

Práci hodnotím jako dizertabilní a v případě pozitivní reakce na uvedené problémy a otázky navrhu hodnocení velmi dobře.

V Černošicích 12.6.2012

Müller Karel